

SA's Leading Past Year

Exam Paper Portal

S T U D Y

You have Downloaded, yet Another Great Resource to assist you with your Studies 😊

Thank You for Supporting SA Exam Papers

Your Leading Past Year Exam Paper Resource Portal

Visit us @ www.saexampapers.co.za



**SA EXAM
PAPERS**



basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BOBEDI (P2)

2021

TATAISO YA HO TSHWAYA

MATSHWAO: 70

Tataiso ena ya ho tshwaya, e na le maqephe a 14.

Tataiso ya ho tshwaya

- Mohlahlobuwa a arabe potso e le nngwe mofuteng o le mong wa sengolwa.
- Ha mohlahlobuwa a arabile dipotso tse pedi tsa mofuta o le mong, ho tshwauwe e le nngwe feela e qalang.
- Ha dikarabo di sa nomoruwa hantle, ho tshwauwe ho ya ka tataiso ya ho tshwaya.
- Ha phoso ya mopeleto e fetola moelelo, mohlahlobuwa a fosiswe. Empa ha e sa fetole moelelo, mohlahlobuwa a nepiswe.
- Ha mohlahlobuwa a laetswe ho qotsa ebe ha a sebedise maqotsi (“ ”), a se fuwe kotlo.
- Dipotsong tse bulehileng ho se ke ha abuwa matshwao ho E/TJHE kapa KE A DUMELA/HA KE DUMELE. Jwalo feela le ho NNETE/MAFOSI kapa NTLHA/MOHOPOLO. Ho tsepamiswe maikutlo lebakeng/tshehetsong ya karabo.

KAROLO YA A: PAD/NOBELE**POTSO YA 1: MAHLALE A KOPANE LEKWA – DN Katse**

- 1.1 Ketsahalo eo e thusitse ka ho mo lemosa hore thepa eo ha se ya kgauta. Ka lebaka la kgalefo, a kgutlela morao ho ya lwantsha Sekgukguni eo le yena a neng a se a lemohile hore o qhekellatswe ka lehlabathe. Le yena a kgutla ho ya lwantsha Mananyetsa. ✓✓ (2)
- 1.2 O e hlahisitse ka tsela ya hore Mananyetsa o ne a kgotsofetse a nahana hore o qhekellatse Sekgukguni athe rona babadi re a tseba hore leha a thabile jwalo, le yena o ntse a qhekellatswe. ✓✓ (2)
- 1.3 Di re tjobela pele ka ho re lemosa hore Moforeistata leha a furalla a boela ha habo, o ntse a ka kgutla ha a lemoha hore o tsuwe fatshe, mme ketsahalo eo e ka nna ya baka kgohlano. ✓✓ (2)
- 1.4 E nthusisa ho utlwisa hore Moforeistata o nyatsa le ho tella Sekgukguni hobane o mmona e le tseketsake ya sethotho. ✓✓ (2)
- 1.5 Mongodi o sebedisitse boipuso ka sepheo sa ho senola menahano ya Moforeistata, ya kamoo a nyatsang ebileng a tellang Sekgukguni le batho ba dulang Gauteng kateng. ✓✓ (2)
- 1.6 Se re tsebisa hore o kgotsofetse hobane o qhekellatse Mananyetsa ya tswang Gauteng moo batho ba teng ba nahanang hore ba hlafile. ✓✓ (2)
- 1.7 A dumellana le tsona ka hore Moforeistata o ne a nahana hore ke yena feela ya maqiti ya tla qhekella batho ba Gauteng athe o ithetsitse hobane le teng ho na le ba tshwanang le yena. ✓✓ (2)
- 1.8 Ho lewa la tlhlo dingolweng ke moo re bonang botle bo hlola bobbe qetellong. Paleng ena re fumane lewa lena le sa phethahala hobane bobbe bo hlotse botle kaha balwantshi, ba atlehile morerong wa bona wa bobbe ba ba ba arolelana moputso wa bolotsana ba bona ntle le kotlo kapa hona ho tshwarwa. ✓✓✓ (3)
- 1.9 Morero oo o qadilwe ke ketsahalo ya ho lwantshana ha Mananyetsa le Sekgukguni ka mora ho lemoha hore ba qhekanyetsane. Ka mora ntwala eo ba ile ba dumellana ho sebetisa mmoho ba sebedisa mahlale a bona ho phumanela tjelele ka ho qhekella batho. ✓✓ (2)
- 1.10 E mo senola e le motho ya sebete ya kgonang ho emela ntle le ho thekesela bolotsana boo a bo qapileng. ✓✓ (2)
- 1.11 Ke tikoloho ya mahaeng moo batho ba leng tlasa puso ya marena hobane re bona Mananyetsa a tlisitse selo sa hae ho mofumahadi mmoho le matona a hae. ✓✓ (2)

- 1.12 Ke mophetwa wa tlatsetso hobane diketsahalo tsa pale ha di a thehwa hodima hae ka ho phethahala. ✓✓ (2)
- 1.13 Di totobatsa kgohlano ya kantle hobane re bona twantshano/kgulakgulano ya mantswe dipakeng tsa baphetwa. ✓✓ (2)
- 1.14 Ke mafosi hobane e bontsha tharahano. Ke ho tloha ketsahalong ena moo re boneng kgohlano e qalang ho tota ebile dintho di mpefala dipakeng tsa baphethwa ba sehlooho. Mananyetsa ha a se a lefuwe, o hlolehile ho phetha tshepiso ya ho ya ntsha Sekgukguni ka lebitleng hore ba arolelane tjhelete empa o le a baleha ka yona. ✓✓ (2)
- 1.15 Tjhe, ke ntho e sa kgolweheng hobane batho ha ba sa tshepahala, o ne a tshwanetse ho nahana hore e ka nna ya ba ke sekweta, leshodu, sekebekwa se ka salang se ba senyetsa. ✓✓

KAPA

E, ke ntho e ka kgolwehang hobane Mmadiiketseng o le a tshepa Sekgukguni ka ho nahana hore ke motswalle wa mohatsae. Se ileng sa etsa hore Mmadiiketseng a ye le kgongwana hodimo le ho feta ke taba ya hore Sekgukguni o ne a tse o ikemiseditse ho robaletsa ha Mananyetsa a dieha ho kgutla.

E le nngwe feela, mme ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

- 1.16 Ke thuto ya hore motho leha a ka etsa bobbe kapa bolotsana a re o ipatile, ho na le se tla fana ka lesedi le thusang hore a tshwarwe. ✓✓ (2)
- 1.17
- Seabo sa mohatsa Mananyetsa e le mophetwa wa tlatsetso ka hara pale ena ke ho thusa ho ntshetsa pale pele. Ketso ya hae ya ho siya Mananyetsa a le mong ha hae ha a ne a lo mo rekala jwala, e thusitse Sekgukguni ho utswa mokotla wa tjhelete, mme ketsahalo eo ya susumetsa Mananyetsa ho mo sala morao ho ya batla mokotlana oo. Ka tsela ena pale ya tswela pele. ✓✓
 - Seabo sa mohatsa Mananyetsa kaha e le mophetwa wa tlatsetso, ke ho thusa ho hlakisa semelo sa baphetwa ba sehlooho. Sekgukguni o ile a lla ka lenyora, mme mohatsa Mananyetsa a ya mmatlela jwala. Athe mohatsa Mananyetsa o ne a sa tsebe hore Sekgukgunii o sebedisitse bohlahe le bolotsana ho mo tlosa hae hore yena a utswa mokotla wa tjhelete.

Tse pedi feela, mme ho elwe hloko dikarabo tsa baithuti. (2)

[35]

KAPA

POTSO YA 2: BOSWEU BA LEHLWA – Sello Moroe

- 2.1 Tshwantshiso, ✓ 'Bososelo la motho le ena le thipa tse bohale ka hare'. ✓ (2)
- 2.2 E re tsebisa hore o ne a maketse/tshohile hampe hobane o ne a tshepa Mmadito a sa nahane hore a ka rerela moradi wa hae bora. ✓✓ (2)
- 2.3
- Ke tlhahiso ya baphetwa ba sehlooho le ba tlatsetso
 - Kgohlano. ✓✓ (2)
- 2.4 Ke kgohlano ya kantle hobane re bona qhwebeshano le dikgulakgulano tse totobetseng dipakeng tsa baphetwa. ✓✓ (2)
- 2.5 A nnetefala ka hore diketso tsa bolotsana tseo Firi le Mmadito ba neng ba di etsetsa sephiring, ba nahana hore ha ba bonwe, di le tsa tsejwa ke Hlomi ya neng a sa tsebe letho ka tsona. ✓✓ (2)
- 2.6 Di mo senola e le mophetwa ya bohlale hobane o ile a tsebahatsa ditaba tseo a neng a di utlwa tsa Mmadito le Firi ka bohlale. ✓✓ (2)
- 2.7 E le mohlohleletsisi hobane ketso tsa hae di rotetsa lehloyo le seng e ntse e le teng dipakeng tsa Hlomi le Firi. ✓✓ (2)
- 2.8 Ke nnete hobane mongodi o hlahisitse Hlomi paleng ena e le mophetwa ya lokileng, ya seng kgopo ho tloha qalong ho isa qetellong ya pale. ✓ Dinthong tsohle tse mpe tseo boTshu ba ileng ba mo etsa tsona, ha a ka a iphetetsa kapa hona ho ba tshwara ka pelo. ✓ (2)
- 2.9 B/Tharahano hobane diketsahalo di totisa le ho mpefatsa kgohlano e neng e se e ntse e le teng. Boemo ba ditaba bo mpefala ho feta pele. ✓✓ (2)
- 2.10 Mothinyeng o sa lebellwang ke moo diketsahalo di kgelohelang moo mmadi a neng a sa nahana hore di ka ya teng. ✓ Diketsahalong tse qotsong, molwantshuwa e leng Hlomi o ne a sa nahane ebile a sa lebella hore qabang ya hae le balwantshi ba hae e ka ba ya ya bohatong ba tshebediso ya ditlhare. ✓✓ (3)
- 2.11 Tlhodisano eo e ile ya ba le ditlamorao tse thabisang hobane o le a hapa pelo ya Lerato. Ka lehlakoreng le leng ya ba le tse bosula kaha e ile ya baka lehloyo le makatsang ho dira tsa hae. ✓✓ (2)
- 2.12 Boitokisetsong boo Hlomi o bua ka metjeko ya mehleng Americana Jive le Ringo Jive. Hape o hlalosa hore o ile a nolofatsa moriri wa hae hore o be molelele jwalo ka wa Nikro. ✓✓ (2)
- 2.13 E re thusa ho re hlakisetse hantle hore Hlomi o ne a rerile ho hlotha Lerato maikutlong a Tshiu hore a ikgapele yena ebile hape ka lehlakoreng le leng, motjeko oo e le sebetsa seo a neng a tla nyopisa ho phethahatsa morero wa Tshui wa ho ikgapela Lerato. ✓✓ (2)

- 2.14 Di re totobaletsa ka hore tsela eo Hlomi a itokisetsang tlhodisano eo kateng, ke e bontshang hore o ntweng e kgolo kgahlanong le sera, molwantshi eo a batlang ho mo hlolela ruri. ✓✓ (2)
- 2.15 Molwantshuwa ke Hlomi hobane merero yohle ya bora e lohelwa yena ka baka la ho tsekwa Lerato. ✓✓ (2)
- 2.16 Moya wa kamohelo le kutlwisiso eo mme wa Lerato a bileng le yona ho Hlomi, botho ba ntate wa Lerato ho Hlomi, ntlha tsena ka bobedi di nnetefaditse hore pale e tswela pele ntle le mathata. Ho utlwisisa hore ba tshwanela ho tshwarisa Mmadito ka baka la seo a se entseng ✓✓ (2)
- 2.17
- E, mongodi o e phethetse hantle hobane o e phethetse ka tsela eo babadi ba neng ba sa e lebella. Ka lebaka leo, mongodi o atlehile ho hohella babadi ditabeng tsa pale ho ya fihla qetellong. ✓
 - Tjhe, mongodi ha a atleha hobane babadi ba ne ba lebelletse hore baphetwa ba sehlooho, Hlomi le Lerato, ba tla phela ha monate ho ya qetellong ka mora dintwa tse boima tseo ba di hlotseng. ✓ (2)

35

KAPA

POTSO YA 3: SEHLEKEHLEKE SA DEDRO – VT Masma

- 3.1 Ke Amanda hobane e ne e le sehlwela sa Zero ebile ka lehlakoreng le leng, e le sa mokgatlo wa Bana ba Phiri. ✓✓ (2)
- 3.2 Ke ketsahalo eo ho yona Amanda Zamiya a ileng a fetisetsa ditumediso tsa Zero ho Chikano, a ba a tlatsetse ka ho etsa letshwao la lengau ka letsoho le letona, e leng sesupo se tsebisang Chikano hore ke mahatammoho. Ketsahalo eo e ile ya re makatsa re le babadi hobane ke seo re neng re sa se lebella. ✓✓ (2)
- 3.3 Botle ba kgarebe eo bo ile ba etsa hore Chikano a mmoledise le ho mo babatsa haholo hoo ho ileng ha ba bobebe hore ba ntshetsepele moqoqo wa morero wa bona. ✓✓ (2)
- 3.4 Tshwantshiso/Serehello. ✓
Hobane Chikano o itse kgarebe eo ekaka ke lengeloi. ✓ (2)
- 3.5 Mongodi o sebedisitse tomatso ka mokgwa wa ho re senolela hore Amanda o tseba Chikano ka botlalo empa Chikano yena ha a mo tsebe ebile ha a tsebe hore ke yena motho eo a ronngweng ho yena. ✓✓ (2)
- 3.6 Ke nnete hobane ketso ya Amanda ya ho amohela Chikano ka diatla tse pedi abile a ntse a bobotheha, e bontsha hore ke motho ya bohlae, ya kgonang ho ikgakanya hore ho be bonolo ho qoqa le yena. ✓✓ (2)

- 3.7 B/Ramaqiti, hobane o ile a tsitlallela bokgopong/bolotsaneng ba hae boo re mo tsebileng ka bona. Ha a ka a fetoha ho bona ho fihlella qetellong ya pale. ✓✓ (2)
- 3.8 E thusitse ka hore Amanda o ile a nya matsete ka ditaba tsa mokgatlo wa Bana ba Phiri oo Moruti Zamiya, abuti wa Amanda, e neng e le setho sa wona. Dintlha tsena di le tsa thusa Chikano leetong la hae la Botswana. ✓✓ (2)
- 3.9 E, mongodi o atlehile hobane o kgonne ho re tsebisa baphetwa ba sehlooho mmoho le dikamano tsa bona qalehong ya pale. Tikoloho eo diketsahalo di etsahallang ho yona, e hlile ya totobala di sa tloha hore e tla ba dinaheng tse fapaneng tsa Afrka e Borwa. Ho hlile ha qaqa e sa le dikgaolong tse qalang hore sesosa sa kgohlano e tla ba bolotsana ba mokgatlo wa Bana ba Phiri, bo neng bo tla ba thulanya le letsoho la molao. ✓✓ (2)
- 3.10
- Ke ketsahalo ya hore mobishopo Biala ke yena ya dutseng hloohong ya tafole e telele haholo. ✓
 - Ke ketsahalo ya hore banna bohle ba neng ba le tafoleng eo, ba ne ba shebile ka botlalo ho mobishopo Biala.
 - Ke ketsahalo ya hore ha mobishopo Biala ha a se a kgotsofetse hore bohle ba tlileng kopanong ba letile hore a qale kopano, o ile a fela a etsa jwalo.
- E le nngwe feela.** (1)
- 3.11
- Ketsahalo ya ho kwetelwa ha hae e etsahelletseng hoteleng. ✓
 - Ketsahalo ya hore mopresidente a thethefatswe ka nalete. ✓
 - Metjhini e ileng ya sebediswa ho phunya lesoba tlasa bethe ya hae.
 - Ketsahalo ya hore ho ne ho sebediswa makoloi a lebelo.
 - Ketsahalo ya hore mopresidente a hlothwe ka helikoptara ha a se a ntshitswe ka tonnorong.
- Tse PEDI feela, mme ho elwe hloko dikarabo tsa bahlahlobuwa.** (2)
- 3.12 Ee, hobane o ile a latella taba ya ho nyamela ha Thakadi le ha a se a phonyohile lefu ka makgetlo a mmalwa. ✓✓ (2)
- 3.13 E nthusa ho utlwisisa hore mobishopo Biala o bolela hore mokgatlo wa bona o bolaile baetapele bao a buang ka bona empa feela a sa bue taba eo ka kotloloho. ✓✓ (2)
- 3.14 Ke mophetwa ya tjitja hobane re hlahiseditswe mahlakore a mabedi a hae, e leng la bobele le la botle. ✓✓ (2)
- 3.15 Ho qholoditse kgohlano ya kantle eo e leng twantshano e totobetseng dipakeng tsa baphetwa. Ke moo re bonang Ramaqiti a mo memetse dinokwane tse neng di leka ho mmolaya ka hara toropo ya Seruwe, hoteleng le mohla a neng a ile Kweneng ho ya batla moruti Zamiya. ✓✓ (2)

- 3.16
- Ke ketsahalo eo ho yona Amanda a ileng a bolawa ka sehloho a sa labella, mme Chikano a sa ntsane a lebelletse thuso e kgolo ho yena. ✓✓
 - Ke ketsahalo eo ho yona moruti Zamiya a ileng a bolawa ka sehloho ke kulo e neng e lebisitswe ho Paliya Kaluyanda.
 - Ke ketsahalo eo ho yona Amanda a ileng a bolawa ka sehloho a sa labella, mme Chikano a sa ntsane a lebelletse thuso e kgolo ho yena.
 - Ke ketsahalo eo ho yona monna wa Botswana a leng a bolawa ka sehloho a sa labella ke mobishopo ka sebetsa se kang pene kopanong ya baruti.

E le nngwe feela.

(2)

- 3.17 Tjhe, hobane mosebetsi oo a neng a tsejwa ka wona wa boruti, o a hlompheha ebile o nkuwa e le wa bohlokwa ka hara setjhaba. Ya o etsang kahoo, o lebelletswe ho tshepuwa ke setjhaba. Diketso tsa Nasala ka hara pale ke tse tlotlolang mosebetsi oo. ✓✓

(1)

- 3.18 Ho tlhola dingolweng ke moo re bonang botle bo hlola bobbe. Paleng ena bobbe le bokgopo bo neng bo etswa ke mokgatlo wa Bana ba Phiri, bo le ba fediswa le ho ripitlwa ke dinaha tsa Afrika e Borwa tse neng di ipopile ngatananngwe. Phutuhong ya dinaha tseo, Ramaqiti, moetapele wa mokgatlo ona o ile a ipha dimienyane. ✓✓

(2)

[35]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:

35

KAROLO YA B: TSHWANTSHSO/TERAMA**POTSO YA 4: SEFI – DJ Nkutha**

- 4.1 Mona oo e leng sesosa sa kgohlano o phethahetse lelapeng la Motaung kaha Raboditse o atlehile morerong wa ho mo nwesa jwala. ✓✓ (2)
- 4.2
- Tiisetso o ne a tshositswe le ho makatswa ke ho utlwa hore ntatae o ne a tauwe haholo, a rohakana a bile a otluwe. ✓
 - Tiisetso o ne a makaditswe ke hore ntatae o qadile neng ho nwa jwala. ✓ (2)
- 4.3 O ne a fihlile a nwele haholo ka la maobane, mme a selwa/O ne a hatelletswe ke mokgathala kaha o ne a ipolasitse leting ka la maobane. ✓ (1)
- 4.4 Tjhitja. ✓ (1)
- 4.5 Motaung o ile a boela ha Raboditse a re hlooho e boima yaba o mo isa ha Mmatshela moo a fumaneng Mmatshela a se a mo emetse, yaba dikamano tsen a tsa Motaung le Mmatshela di duka kgotso ka hara lapa la Motaung. ✓✓ (2)
- 4.6 A mo senola a hlompha hobane o nolofatsa puo ya hae, ha a re ntatae o nwa jwala, empa o re ha a fhle pitseng tse sheshang. ✓✓ (2)
- 4.7 Di ne di biditsa hore ha a batle ho botswa moo a tswang le hore na ho tloha neng a nwa jwala. ✓✓ (2)
- 4.8 Ke ketsahalo eo ho yona Tiisetso a sa keneng ka kamoreng ya ntatae a robotse, o kopa mmae hore a lo tsosa ntatae. ✓✓ (2)
- 4.9 Ke Raboditse✓ mme sepheo sa hae ke ho bona Motaung a fetohile letlakala, a se a sa kgathalle le ho hlompha lelapa la hae. ✓✓ (3)
- 4.10 E, e ka tswela pele hobane ha a bolaya molwantshuwa, re ka bona Motaung a hlola nyewe eo a qoswang ka yona ya ho leka ho beta Mmankepe, a kgutlela hae kamohlomong a wela hape marabeng a mang hobane o se a tlwaetse ho nwa. Kgohlano e qale hape, e hole e be e finyelle sehlohlolong. ✓✓ (2)
- 4.11 Mookotaba wa tshwantshiso ena ke mona/mohono, lelapa la Raboditse le etsa bonnete ba hore le senya katleho yohle ya lelapa la Motaung. ✓✓ (2)
- 4.12 O ile a honohela Tiisetso ha a pasitse lengolo la hae la materiki yena a feitsi. ✓ (1)
- 4.13 Ke lebaka la ho ima ha hae. ✓✓ (1)
- 4.14 Ketsahalong eo ho yona Tiisetso a pasitseng Nkepe yena a feitse, Mmankepe o bile kgahlano le qeto ya ho sa Tiisetso yunivesithi. ✓✓ (2)
- 4.15 O bolela hore ntatae ha a sa di kena ditaba tsa ho mo isa yunivesithi. ✓✓ (2)

- 4.16 Ke ketsahalo eo ho yona Nkepe a kgothalletsang Tiisetso ho ya difemeng, ha a lle le yena empa o a mo tsheha. Ka mantswe a mang ha se metswalle ya popota. ✓✓ (2)
- 4.17 Mongodi o e sebedisitse ka sepheo sa ho re hlakisetsa/totoballetsa kamoo Nkepe a neng a anya Tiisetso leleme kateng, a batla a ntshe makunutu ohle a pelong ya hae e le hore Tiisetso a nahane eka Nkepe o lla le yena jwaloka motswalle wa hae. ✓✓ (2)
- 4.18 Re le babadi re a tseba hore Nkepe o tseba hantle hore Tiisetso o swetsitswe ke ba habo ka hore ntatae a fetole maikutlo a se ke a hlola a mo isa yunivesithing, Tiisetso yena ha a tsebe taba ena. ✓
- Re le babadi re tseba hantle hore Nkepe ha a lakaletse Tiisetso botle hohang, ha ho le ka mohla a ka mo utlwelang bohloko. Empa motsotsong ona Tiisetso o mo tshepile o mo qoqela ditaba tsa hae. ✓ (2)
- 4.19 Lebitso la Tiisetso le bolela ho mamella mathata. Mongodi o atlehile ho mo reha lebitso hobane ntatae o ile a mo tshepisa ho mo isa yunibesithi empa a se ke a phethisa, a mo siya le mmae ka tlala a ilo dula le Mmatshela empa a nna a tiisetsa botshwarong ba hae bo botle. ✓✓ (2)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 35

KAROLO YA C: PALEKGUTSHWE**POTSO YA 5****5.1 MOLATO LEBITLENG – ME Makhapa le ba bang**

- 5.1.1 Thapelo ✓ (1)
- 5.1.2. Mmae o ile a mo lahla a sa le monyenyanane. ✓ (1)
- 5.1.3 Ke phapano ya hore mopheti o na le kutlwelobohloko athe batho bao bona, ba kgopo ha ba na qenehelo. ✓✓ (2)
- 5.1.4 Di totobatsa ditaba tsa mehla eo batho ba seng ba robala mebileng (Mekwao). ✓✓ (2)
- 5.1.5 Ke kgohlano ya ka ntle hobane re tsebiswa ka thulano/qhwebeshano e dipakeng tsa baphetwa/Thapelo le bana ba nkgono ya neng a mo thotse. ✓✓ (2)
- 5.1.6 Ka mora hore Thapelo a lelekwe ke bana ba nkgono ya neng a ikgudiseditse yena, o ile a ya phela diterateng moo a neng a robala dipakeng tsa mabenkele. Qetello o ile a kopana le mopheti wa ditaba ya ileng a mo utlwela bohloko, mme a etsa qeto ya ho mo phutha hore e be ngwana wa hae. ✓✓ (2)
- 5.1.7 Ke ketsahalo ya hore mohla a neng a lahla mophetwa wa sehlooho, a mo siye ka mamao a mabedi a kgauta. Athe le yena o setse ka a mang a mabedi a tshwanang le ao. E leng ao a neng a qhwaetse lesolanka leo a neng a le apere ka ona mohla ho neng ho bolokwa mophetwa wa sehlooho. ✓✓ (2)
- 5.1.8 Ke motho ya nang le boikarabelo/ya tsotellang/ya lerato hobane o ne a sa batle hore mophetwa wa sehlooho a be sebakeng seo se kotsi ka eo nako. ✓✓ (2)
- 5.1.9 E nthusa ho utlwisisa hore mophetwa wa sehlooho o ne a hlouwe a sa hlokomelaha ebile a sa kgathallwe ka letho. ✓✓ (2)
- 5.1.10
- Phethelo ya yona e tla ka mora sehlohlolo seo e leng lefu la molwantshuwa. Ke hona mona phethelong moo re bonang mongodi a hlahisa kapa a senola sephri sa mamao a kgauta ao Thapelo a neng a lahlelletswe le ona. ✓✓
 - Mongodi o atlehile ho phethela palekgutshwe ena hantle hobane phethelo ya yona e tla ka mora sehlohlolo seo e leng lefu la mophetwa wa sehlooho. Hona mona phethelong ho bile ho hlaka le sehlooho sa palekgutshwe ena
- E le nngwe feela, mme ho elwe hloko dikarabo tsa bathuti.** (2)

5.2 **DITHEHEFATSI – ME Makhapa le ba bang**

- 5.2.1 Sekolong. ✓
Ha Salamina. ✓
Motseng
Se le seng feela. (1)
- 5.2.2 Ke ketsahalo eo ho yona Wantona a hlolehileng ho tswela dithethefatsi leha a se a sotlehile, a felletswe ke bodulo ebile a hauhetswe ke Salamina. Re mmona a sa fetohle empa a utswetsa yena motho ya mo etsetsang molemo. ✓✓ (2)
- 5.2.3 Dipuo tsa baphetwa. ✓
Diketso tsa baphetwa. ✓ (2)
- 5.2.4 Ha Salamina ke moo ho kgobokanang batho ba lapileng, ba hlokgang athe thaveneng teng ho kgobokana ba ithabisang ka tahi, dithethefatsi le mmimo o lerata. ✓✓ (2)
- 5.2.5 Di dumellana le tsona ka hore Wantona o ile a fumana moputso wa diketso tsa hae tsa ho hloka boikarabelo, tsa ho tsuba dithethefatsi le ho se iphe nako ya sekolo. ✓✓ (2)
- 5.2.6 Mohopolo wa botho o totobatswa ka diketso tsa Salamina, ya neng a na le pelo ya ho thusa batho bohle ba mathateng a bohloko motseng wa habo. O ne a thusa a se na leeme le kgethollo. ✓✓ (2)
- 5.2.7 Mafosi hobane e re totobaletsa phethelo. Ka mora lefu la Salamina, ha ho a ba le diketsahalo tse ileng tsa tswela pele kaha palekgutshwe e felletse moo. ✓✓ (2)
- 5.2.8 Sehalo ke maikutlo a mongodi a totobalang ditabeng tsa sengolwa sa hae. Palekgutshweng ena sehalo sa mongodi ke se utlwisang bohloko, se dubang maikutlo a motho haholo. Sehalo sena se totobatswa ke mantse a kang, 'kgutsanakgudu, ka nakpo ena o ne a haula haholo ha o mmona, bofutsana bo ikakgetse ka matla kaofela, moeti enwa a fihla a tabohetswe, a hloka diaparo, a le moputswa ke tlala'. ✓✓ (2)
- 5.2.9 Wantona ya ileng a tuma ka ho sebedisa dithethefatsi le ho utswa thepa ya Salamina ya ntlo, o ile a qetelletse a tshwerwe. (2)

[35]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:**35**

KAROLO YA D: DITHOTHOKISO**POTSO YA 6****6.1 Ngwana lehlaswa – KE Ntsane**

- 6.1.1 Molathothokiso wa 1 le wa 2 ✓ (1)
- 6.1.2 Ntate le mme ✓✓ (2)
- 6.1.3 Maikutlo a lerato/thabo/kgotsofalo ✓ (1)
- 6.1.4 Ke ntata mohlankana enwa ya abelwang maruo. ✓ (1)
- 6.1.5 Ke utlwisisa hore batswadi ba hae ba ne ba mo rata haholo ka lerato la mohlolo le kgaphatsehang le bileng le makatsa. ✓✓ (2)
- 6.1.6 Ka maikemisetso a ho tlamahanya/hokela mohopolo wa lerato leo batswadi ba neng ba mo rata ka lona jwaloka ngwana wa ho fela. ✓✓ (2)
- 6.1.7 Ka sepheo sa ho fokotsa palo ya mantswe molathothokisong oo e le hore morethetho na o potlake. ✓✓ (2)
- 6.1.8 Ke utlwisisa hore ntatae o ile a batla ho kgotsofatsa mora, a mo fa seo a se batlang, e leng leruo la hae. ✓✓ (2)
- 6.1.9 Ke utlwisisa hore mohlankana enwa ha a tloha habo ntatae o ne a mo file leruo le lengatangata le tjhelete e ngata. ✓✓ (2)
- 6.1.10 Phetapheto ya moelelo ✓ hobane o sebedisitse mantswe kgekeng le mafureng ho hlalosa kamoo a neng a phela ha monate ka teng, a na le tsohle. ✓✓ (3)

LE**6.2 Fatsheng lena – PM Ramathe**

- 6.2.1 Letsatsi ✓ (1)
- 6.2.2 Molathothokisong wa 7 ✓ (1)
- 6.2.3 Tsetselela ✓ e ka be se ntse se itse llela ✓✓ (2)
- 6.2.4 E fa lentswe 'kajeno' sefutho, le tlositswe tulong ya lona e tlwaelehileng la iswa sebakeng se seng ka hara molathothokiso mme sena se etsa hore le qatsohe. ✓✓ (2)
- 6.2.5 Ke ho fa lentswe 'fatsheng' sefutho/ho fokotsa bolelele ba lentswe 'lefatsheng'. ✓✓ (2)

- 6.2.6 Mehlang ya kajeno ha ho kgethollo, bohle ba phela ka thabo le boiketlo. ✓✓ (2)
- 6.2.7
- Sethothokisi se a re bolella qalong ya molathothokiso oo hore ke potso.
 - O sebedisitse lentswe la potso lena 'eng' letsweng lena 'bonang', e leng bona eng? ✓✓ (2)
- 6.2.8 Ke mokgabisopuo wa papiso/tshwantshanyo, o nthusa ho utlwisisa hore sethothokisi se tlelwa ke kgalefo e hlokang ho thijwa. ✓✓ (2)
- 6.2.9 Temanathothokisong ya 1 le ya 2 o totobatsa sehlo sa thabo. ✓ Batho ba thabetse tokoloho, ba etsa dintho ka boithatelo empa temanangthothokisong ya 3 le 4, se senola maikutlo a kgalefo/tshabo. O tshaba dintho tse bohloko tse etsahalang lefatsheng lena, haholoholo bosui. ✓✓ (3)

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA D: 35
MATSHWAO A PAMPIRI YOHLE: 70